

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
„Miercurea”, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreană”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
„Cohalm”, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Lucașfărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlăgnea”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 22 Octobrie 1904.

Nr. 43.

Lipsă de interes față de școlile agricole.

Este în orașul Sibiu o școală de instrucțiune agricolă, întreținută de comitatul Sibiu, școală a cărei întreținere necesitează o sumă de preste K 12,000— anual. Școala aceasta funcționează de o serie îndelungată de ani și la susținerea ei contribuie și populațiunea românească, care formează majoritatea locuitorilor acestui comitat. De aproape 20 de ani această școală probează cu instrucția și mai ales cu practica necesară pe fiii agricultorilor din acest comitat, crescând agricultori luminați, la nivelul agricultorilor altor neamuri, cari să înlocuiască agricultura rutinară de astăzi cu agricultura rațională.

Deși numărul tinerilor cari se primesc anual în această școală nu trece preste 7, totuși dela înființarea ei s'au perondat prin ea aproape 150 elevi. Și ce credeți? Câți tineri români s'au calificat aici? Singur unul.

Dela înființarea acestei reviste, noi an de an am sfătuit pe cetitori să dea atențiune acestei școale întemeiate anume pentru fiii agricultorilor. An de an am dat informațiuni asupra importanței acestei școale, asupra examenelor teoretice, ce se țin primăvara, asupra celor practice, ce se țin toamna, asupra condițiilor de primire, etc.; nici celelalte diare românesci din loc nu au lipsit dela datorința lor de a atrage atențiunea publicului asupra acestei școale și totuși nici un rezultat.

Tot așa de greu mergeau trebile și cu adunarea numărului trebuincios de elevi pe seama economiei de model ce se înființase odinioară la Rășinari, care însă astăzi nu mai există. Pare-că e făcătura! Pare-că poporul nostru se feresce inadins de școlile agricole; el care în sensul strict al cuvântului e popor agricol. Nu-i trebuie școală agricolă chiar și în cazul, când ea nu-l costă nimica sau de tot puțin. Condițiile de primire la școala de instrucțiune agricolă din Sibiu le-am fost publicat — ca și în alți ani — în Nr. trecut al revistei noastre și le intercalăm și cu această ocaziune. Ele sunt următoarele:

Pentru anul școlar 1904—1905, care se începe la 1 Novembre, se primesc șapte tineri, cari pe lângă instrucțiune și întreținere completă gratuită vor mai căpăta la institut încă și simbrie K 108—. Concuvenții trebuie să fie din comitatul Sibiului, să aibă etate de cel puțin 17 ani, să fie sănătoși și capabili

de a suporta munca. Anunțările se pot face în persoană ori în scris la conducătorul școalei, dl Iuliu Schuster în Sibiu, piața vitelor Nr. 10. până cel mult în 25 Octobrie st. n. a. c. Se cer următoarele documente: carte de botez, testimoniu despre absolvirea școalei elementare, declarație dela părinți ori tutore, subscrisă și de doi martori, de cuprinsul, că tinereul — dacă va fi primit în institut — nu va părăsi institutul înainte de încheierea anului școlar.

Instrucția însăși e practică, iar teorie se face puțină, în timpul iernii, și anume cât e indispensabilă pentru a înțelege anumite chestiuni, cari vin a se pune și ele în practică.

De importanță e că elevii învață să manipuleze bine și sigur cu toate mașinile și uneltele agricole, cari ar trebui să fie introduse în toate economiile, cum sunt: mașinile de tăiat nutreț, plugul universal Sack (plugul singur, apoi cu tăietorul înainte, plugul pe doue brezde și cel pentru afundime), uneltele pentru curățit, uneltele pentru grămădit, extirpătorul, mașinile de sămănat, grapele de fenațe, mașinile de scos cartofi, etc.

Nu de mai puțină importanță este cultivarea — pe lângă cereale — a trifoiului, luterunii, a napilor de nutreț și de zahăr, a diferitelor soiuri de ierburi, etc. îndeplinind însăși elevii toate lucrările necesare, începând cu aratul, grăpatul, sămănatul cu mașina, cositul, seceratul, uscatal plantelor de nutreț, păstrarea napilor peste iarnă, mai departe întrebuințarea rațională a diferitelor nutrețuri, în care ocaziune mașina de tăiat paie, tulei, napi etc., are un rol covârșitor.

O atențiune deosebită se dă în această școală culturii animalelor, prăsindu-se numai vite de soiuri alese, asemenea și cai, oi, porci, galițe și stupi. În acest scop elevii primesc toate cunoștințele necesare unui agricultor îndemănat și priceput. Se exercită mulgerea vacilor, țeselatul, așternutul, păstrarea și întrebuințarea rațională a gunoiului și udului de vite, de care se face atâta risipă în economia plugarului nostru, mai departe aerisirea și luminarea grajdului, condițiile ce se cer pentru-ca un grajd să corăspundă din toate punctele de vedere etc.

De o deosebită importanță este cultura grădinei și mai ales cultura pomilor. Aici se practică de cătră școlari toate lucrările trebuincioase, începând dela rigolare, săpat, facerea straturilor, sămănatul sămburilor de poame, plivitul, udatul, altoitul, strămutatul pomilor etc.

Toate aceste cunoștințe sunt indispensabile pentru ameliorarea agriculturii și, e mai pe sus de ori-ce în-

doială că, ele nu se pot apropria, toate și în deplină măsură, de cât în o școală cum e aceea de care vorbim.

Pentru ce dară atâta lipsă de interes față de lucruri așa folositoare? Pentru-ce poporul nostru ocolesce această școală și contingentul necesar de elevi se recrutează numai din fiii poporului săsesc? Pentru-că poporul săsesc — care pe lângă alte trei școale agricole proprii, toate bine împopulate cu fii de ai săi și care împopulează an de an și școala agricolă din Sibiu — acest popor scie că o școală ca și cea din Sibiu este un tezaur, care nu trebuie desconsiderat. Poporul nostru însă, care e lipsit total de ori-ce fel de școală agricolă, nu scie și pare că nici vrea să scie de ce poate fi bună o astfel de școală și deci stăruie și pe mai departe într'o îndărătnicie fără păreche și foarte păgubitoare.

Fruntașii agricultorii sași din diferitele comune ale comitatului Sibiu trimit an de an în total 7 tineri să se cualifice în agricultura rațională, ca reintorcându-se apoi acasă să aibă posibilitatea de a merge mai înainte măcar cu un pas decât părinții lor, cari de altfel toți sunt agricultori vestiți.

În același timp, țăranul nostru ce face? Merge înainte pe calea bătută de veacuri. Lui nu-'i trebuie înnoiri și se ferește de ele, și astfel trebuie să sărăcească.

Drept, că la școala agricolă din Sibiu limba de propunere e l. germană; dar această împregiurare nu poate fi pentru noi o cauză a lipsei de interes față de ea; pentru-că, cum am spus și mai sus, la această școală se face puțină teorie și unele explicații s'ar da (scim că s'au dat deja) negreșit și în limba română, deoarece-ce directorul și întreg personalul și elevii sciu toți, mai mult sau mai puțin românește, iar șovinismul instăpănit la alte școale, aici nu s'a încuibat și credem, nu se va incuiba. În fine n'ar fi pierdere, ci credem, câștig dacă tineretul nostru din numita școală ar învăța cât de cât limba germană.

Din anul 1902, pe lângă delegațiunea din partea comitatului, participă la examenele practice din toamnă și reprezentanți de ai comunelor. Această dispoziție se poate considera ca foarte fericită și această împrejurare ne face a crede, că participanții vor profita foarte mult din cele vădute, și pe viitor se va populariza tot mai mult ideea de a-și trimite și țăranii noștri fiii lor la această școală.

De dorit ar fi ca pe viitor să participe la acest examen cât de mulți *învătători* de a-i noștri; căci toți învățătorii au să dea și lecțiuni de agricultură, au să cultive grădina școlară, etc.

Dar nu numai la examene să participe învățătorii, ci de mare interes ar fi ca să se poată găsi modalitatea de a se ține la această școală chiar *cursuri* pentru învățători.

În felul acesta s'a puté populariza mai ușor ideea îmbrățișării acestei școale prin fiii țăranului nostru, spulberându-se lipsa de interes atât de condamabilă și păgubitoare.

Să sperăm însă că ne va succede și nouă a avé nu preste mult o școală de această categorie, în care să punem basă economiei raționale a poporului nostru.

S.

Achitarea cecului înstrăinat de altul.

O lege pentru regularea folosinței cecului până acum nu există în Ungaria. Ce e drept, circulațiunea cecului la noi în comparație cu alte state culte se poate numi minimală. Cu toate acestea în circulațiunea ce-

cului se ivesc nu arare-ori chestiuni, cari reclamă atât pentru timpul de față, cât și pentru viitor desbaterea grabnică și limpezirea lor.

Așa e între altele și chestiunea, că în cazul, dacă cecul emis în toată regula și-l însușește o persoană neîndreptățită de a-l valorisa și prezentându-l la banca competentă, aceea în buna credință îl achită, putea-va cere emitentul cecului despăgubire dela banca solventă, respective este oare în drept banca a scrie valoarea solvită a cecului în contul emitentului? Chestiunea aceasta nu-i clarificată nici acolo, unde sunt deja legi pentru regularea cecului. Clarificarea ei însă e neapărat de lipsă în interesul siguranței și celerității circulațiunii cecului. Bine înțeles că apărarea trebuie să se refere nu atât la interesul emitentului, cât mai mult la al adresatului. Căci precum statul nu poate pune după spatele fie-cărui om câte un gendarm, ca să-i apere interesele materiale, așa nici legea nu poate scuti pe emitentul neglijent și neprecaut în contra urmărilor păgubitoare ce provin din procedura lui superficială. Fie-care grijească asupra portofoliului său și în interesul său propriu grijească mai ales ca cecul emis de el să nu ajungă în mâinile unei persoane necompetente de a primi echivalentul cecului.

Altfel este a se aprecia însă poziția băncii, care solvesce. Asupra capului acesteia nu se poate atârna sabia lui Damocle, nu se poate enunța, că banca în toate cazurile e responsabilă pentru solvirile făcute la mâinile persoanelor necompetente, banca nu poate fi constrinsă a stabili identitatea persoanei, cu atât mai puțin a examina că cecul a ajuns oare pe dreptul sau pe nedreptul în mâinile prezentatorului. A face de altă parte pe adresați responsabili pentru onorarea cecurilor înstrăinate de alții, ar însemna a pune stavilă în calea circulațiunii cecurilor și a o îngreuna intenționat, pe când cecul numai prin celeritatea circulațiunii își poate împlini chemarea de a înlocui plățirea cu bani gata.

Examinând chestiunea, trebuie să deosebim mai multe părți ale ei. Dacă cecul sună numai la adresa *prezentatorului*, banca e necondiționat îndreptățită a plăti valuta cecului la mâna aceluia, care prezintă cecul emis în ordine. Excepțiune face numai cazul, când emitentul observă înstrăinarea cecului înainte de solvire și înștiințează banca la timp. Aceasta însă trebuie să se întempe așa, că emitentul în cas de lipsă să poată *dovedi*, că banca solventă a luat la cunoștință înștiințarea. În cazul acesta banca nu-i îndreptățită a plăti valuta cecului și dacă totuși o plătesce, nu poate debita pe emitent cu echivalentul cecului.

Altfel stă lucrul, dacă cecul e adresat unei *persoane anumite*. În cazul acesta banca numai la mâinile persoanei respective poate plăti. Dar și în cazul acesta ajunge a constata, că prezentatorul cecului are de fapt același nume, care e pus în cec, aceea însă nu e datoare banca a o constata, că prezentatorul cecului A. B. e în adevăr același A. B., în favorul căruia s'a emis cecul. Cum trebuie dovedită identitatea numelui, depinde dela împrejurări. La tot cazul e destul, dacă prezentatorul necunoscut băncii dovedește verbal prin doué persoane cunoscute băncii, că pe el îl cheamă A. B. Mai simplu ar fi introducerea obiceiului, ca adresatul să-și subscrie numele pe cec în prezența emitentului, ear la prezentarea cecului să se subscrie de nou înainte funcționarului băncii. Identitatea celor două subscrieri poate servi ca dovadă pentru identitatea persoanei.

Trebuie să mai vorbim de cecul, care se poate da mai departe prin indosament, a cărui formulă e: „Lui N. N. sau la ordinul lui“. Mulți sunt de părerea că dreptul de-a indosa cecul nu atârnă dela expresiunea

„sau la ordinul lui“ și că cecul se poate da mai departe și prin indosamentul, în care e indusă persoana fără expresiunea „sau la ordinul lui“. Păreră aceasta e corectă și corăspunde §-lui 8 din legea cambială referitor la indosarea cambiilor, precum și dispozițiilor §-lui 294 din legea comercială referitor la indosamentul asemnatelor comerciale. Nu este anume nici un motiv, care ar impune, ca dreptul de-a indosa cecul să fie restrins și dacă totuși emitentul cecului vrea să useze de dreptul, ca cecul să nu poată fi dat mai departe prin indosament, aceasta o poate împedeca, dacă introduce în text cuvintele „nu la ordinul lui“, în care cas banca are de-a face cu un cec, a cărui valută o poate plăti numai la mâinile persoanei numite în cec; prin urmare și în cazul acesta trebuie să pretindă dovedirea identității persoanei.

Cu totul altfel stă lucrul, dacă cecul a ajuns prin indosament în posesiunea persoanei de a treia și din partea acesteia se prezintă spre plătire. În privința aceasta, după-ce cecul are caracterul asemnatului comercial, § 297 al legii comerciale — întocmai ca și dispozițiunea referitoare a legii cambiale — dispune clar, când enunță că la hârtiile de valoare, cari se pot transmite prin indosament, indosatarul e dator a dovedi calitatea sa de posesor prin continuitatea neîntreruptă a indosamentelor până la indosamentul referitor la el însuși. Legea despre cecuri, care probabil se va aduce, va lua fără îndoială din cuvânt în cuvânt această dispozițiune a legii cambiale, respective a legii comerciale, până atunci însă cecurile indosate vor fi judecate din punctul de vedere al §-lui 297 din legea comercială. Prin urmare banca solventă numai aceea e datoare a examina la cecurile acestea, că indosatarul dovedit-a calitatea sa de posesor prin continuitatea neîntreruptă a indosamentelor; autenticitatea indosamentelor, banca în înțelesul §-lui 297 al legii comerciale nu e datoare a o examina. Astfel dacă cecul indosat îl prezintă spre plătire indosatarul cel din urmă și calitatea sa de posesor reiese din continuitatea neîntreruptă a indosamentelor, atunci banca solvesce valoarea cecului la mâna prezentatorului și debitează pe emitent cu suma cecului.

O controversă pare a fi în aceea, că pe când referitor la persoana numită în cec am susținut necesitatea dovedirii identității numelui, referitor la indosatar aceasta nu o credem a fi necesară. Această contradicție aparentă însă de fapt nu există, căci primul proprietar al cecului în momentul, când a indosat cecul, a renunțat la tot dreptul său, iar numele proprietarului al doilea, respective al treilea sau al patrulea nefiind indus în textul cecului, nu-i lipsă de precauțiunea de-a constata identitatea numelui celui-ce prezintă cecul. Cecul, întocmai ca și cambiul sau asemnatul comercial, se poate da mai departe și prin indosament neumplut, și prin aceasta cecul devine o hârtie de valoare, care sună la adresa prezentatorului, față de care banca solventă nu are altceva de făcut decât să solvească prezentatorului echivalentul.

Examinând casurile înșirate din punctul de vedere al promovării circulațiunii cecului, de sine se poate face constatarea, că recerintelor circulațiunii comune a cecurilor corăspund mai mult acele cecuri, cari sunt adresate pe nume, referitor la cari însă nu e restrins dreptul de indosare. Fiind aceste cecuri hârtii, cari pot fi date mai departe, e posibilă întrebuintarea lor în scopul de plătire și fiind-că proprietarul originar al cecului, adevărat persoana, căreia emitentul i-a plătit prin cec, e numită în textul cecului, atât emitentul, cât și banca lui pot constata totdeauna, că de unde provin cecurile intrate.

(După „M. P.“) S.S.

Anomalii în organizațiunea societăților pe acțiuni.

Consilierul intim Hecht-Mannheim a ținut în o ședință recentă a societății social-politice germane o interesantă prelegere sub titlul de sus, pe care o reproducem și noi în extras, conținând unele idei de interes și pentru noi:

Cât timp a fost plasată în întreprinderi pe acțiuni numai o parte relativ mică a averii naționale, s'a putut trece cu ușurință peste defectele, ce s'au arătat în organizațiunea acestor instituțiuni. Dar de când circulează prin mâna societăților pe acțiuni o parte însemnată a averii naționale, interesul public reclamă în mod imperios delăturarea acestor anomalii și aceasta cu atât mai virtos, cu cât este cert, că aci nu este vorbă numai de a ocroti interesele acționarilor, ci și de interesele creditorilor, în special a proprietarilor de obligațiuni.

Dintre organele societăților pe acțiuni, nici unul nu a corăspuns atât de puțin speranțelor legate de dănsul, ca *comitetul de supraveghiere*. Și deși lucrul acesta este notoric, totuși proiecte pentru reformarea acestui organ, cari se merite atențiune nu s'au ivit decât puține și în mod sporadic. Scopul meu nu este a face critica acestor proiecte, cred însă, că este de lipsă a stabili în prima linie agendele comitetului de supraveghiere ca corporațiune, precum și aceea a singuraticilor membri ai acestui organ și apoi în nex cu aceasta a stabili responsabilitatea, atât după dreptul penal, cât și cea materială. Toate acestea trebuie însă astfel întocmite, încât să nu se eschidă din sinul comitetului de supraveghiere elementele mai avute și mai inteligente, și fără introducerea sistemului de strohman-i ai căror membri să joace după voia marilor acționari.

În privința aceasta chemarea legislativei este, de a fixa de urgență drepturile individuale ale singuraticilor membri ai comitetului de supraveghiere. Cercurilor mai îndepărtate le este necunoscut, ba sunt chiar și singuratici membri ai organului de control, cari ignorează faptul, că comitetul de supraveghiere, ca corporațiune are drepturi și datorințe, pe când singuraticii membri ai acestui organ au numai obligamente iar drepturi nu; singuraticul are drepturi numai în colegiu, nu și în afară de acela; pe când responsabilitatea solidară o poartă fie-care membru. Membrul singuratic al organului de control are mai puține drepturi, ca ori și care acționar, căci pe când acesta este îndreptățit a pretinde convocarea adunării generale, pe atunci membrul comitetului de supraveghiere, dacă nu este acționar, și dacă organul de control nu este de acord cu el, nu o poate face aceasta.

Vorbesc din experiență și pun în discuțiune chestiuni, cari în sinul comitetelor de supraveghiere, cât timp lucrurile merg bine, de regulă nu se pertractează. Nici o ședință nu decurge atât de liniștit ca o ședință a comitetului de supraveghiere, câtă vreme întreprinderea prosperează; dar nu este ședință mai viforoasă, decât aceea a acelorași persoane, când întreprinderea este amenințată de catastrofă. Acest contrast provine de acolo, că la timpul său, singuraticii membri ai comitetului de supraveghiere n'au putut, n'au avut drept a pătrunde în secretele întreprinderii, pe care aveau să o controleze.

Membrii organului de control ar trebui să aibă dreptul de a pretinde o copie a procesului verbal

dresat asupra ședințelor comitetului de supraveghiere; mai departe ar trebui să i-se înmaneze fie-cărui membru al comitetului de supraveghiere un bilanț lunar al întreprinderii, precum și toate publicațiile direcțiunii. Fie-care membru al comitetului de supraveghiere ar trebui informat despre toate afacerile interne ale societății, dacă aceasta se poate fără vătămarea intereselor întreprinderii. Dacă comitetul de supraveghiere delegă din sinul său unul ori mai multe subcomitete, fie-care membru, chiar și dacă nu face parte din acel comitet, să fie îndreptățit a examina procesele verbale ale acestui subcomitet, a participa chiar și la ședințe.

Obiect de preocupare specială va trebui să formeze chestiunea dacă singuraticii membri ai comitetului de supraveghiere pot fi investiți cu dreptul de a examina procesele verbale ale direcțiunii ori nu? Cumcă singuraticii membri ai organului de control nu se pot amesteca în mod jignitor în afacerile direcțiunii, este de sine înțeles; dar faptul, că între anumite margini fie-care membru al comitetului de supraveghiere este îndreptățit a pătrunde și în afacerile interne ale societății, va contribui la potentarea simțului de responsabilitate.

De present întreaga organizație a comitetului de supraveghiere se bazează pe *incredere*. Iar aceasta este din punct de vedere al concepției de drept un moment irrelevant. Actuala organizație a comitetului de supraveghiere datează încă din timpurile acelea, când responsabilitatea basată pe dreptul penal încă nu amenința, ca astăzi, pe singuraticii membri ai acestui organ, cu eventuala derută materială și morală. De altă parte astăzi posturile din comitetul de supraveghiere nu mai sunt posturi de onoare, ci posturi adeseori bine retribuite cu tantieme. De aceea să nu vorbim de *incredere*, ci de obligamente corespunzătoare chemării și de drepturi, ce stau în proporție cu responsabilitatea. Intr-o privință însă dispozițiile legii comerciale referitoare la obligamentele comitetului de supraveghiere sunt prea grele.

Controlul contabilității ar trebui scos cu totul dintre obligamentele comitetului de supraveghiere. Este absurd ca legislativa să impună organului de control obligamente, despre cari scie, ori ar putea scie, că acest organ nu le poate împlini. Nici comitetul de supraveghiere, nici singuraticii membri ai acestui organ nu sunt în stare a revizui, precum trebuie, registrele și socotelile societății; starea efectelor, a mărfurilor etc., o pot constata, dar numai prin revisiuni de probe, iar acestea nu plătesc aproape nimic. Iar dreptul examinării este iluzoriu dacă imposibilitatea de a exercia acest drept este evidentă. Starea cassei (numărarului) se poate revizui din timp în timp, multă importanță însă nu i se poate atribui acestui lucru.

Asemenea este o imposibilitate ca totalitatea comitetului de supraveghiere ori singuraticii membri ai acestui organ să poată revizui cu exactitate socotelile anuale și bilanțul, din care cauză aci încă trebuie introdusă o reformă radicală. A fost bătător la ochi chiar și pentru oamenii laici, că bilanțurile unor întreprinderi falimentate au fost aprobate și subscrise din partea comitetului de supraveghiere scurt înainte de căderea respectivelor întreprinderi și că numai ulterior s'a constatat, că ani de zile bilanțurile au fost neexacte, ba chiar false. O reformă salutară s'a introdus în direcțiunea aceasta prin legea acționarilor engleză dela 8 August 1900, care pretinde *ca bilanțul să se examineze prin revisori jurați*. Dacă s'ar introduce și la noi instituțiunea revisorilor, comitetul de

supraveghiere are scăpa de o sarcină, pe care nu este în stare a o purta. În cazul acesta pentru exactitatea cifrelor din bilanț va fi responsabil revisorul, pe când responsabilitatea pentru partea materială a bilanțului ar purta-o și mai departe tot direcțiunea și comitetul de supraveghiere. Atunci activitatea comitetului de supraveghiere va începe acolo, unde încețază activitatea revisorului. În cazul acesta se poate pretinde dela comitetul de supraveghiere, cu tot dreptul, *ca bilanțul să fie curat și real*; fie-care membru al organului de control va trebui să se convingă în persoană, că bilanțul este real și materialicesce exact.

De aceea va fi de lipsă, ca în comitetele de supraveghiere să și între numai persoane, cari sunt capabile a-și câștiga aceasta convingere obiectivă asupra bilanțului. Adeseori nici cei mai calificați comercianți nu sunt în stare a compune ei înșiși bilanțul unei societăți pe acțiuni; dar dacă examinării materiale a bilanțului i-a premers o examinare a cifrelor, făcută de persoane experte în astfel de afaceri, atunci va pute să se pronunțe asupra exactității bilanțului, cu înlesnire, ori și care membru al comitetului de supraveghiere. Dacă în vederea mării responsabilități, ce o are comitetul de supraveghiere, părerea aceasta va prinde rădăcini în sinul membrilor acestui organ, atunci s'a făcut deja un pas însemnat pe calea reformei organizației societăților pe acțiuni; atunci se va sfârși rolul celor nechemăți, cari fiind nehnici pentru posturile în cari au ajuns, nu este mirare, că sufer adeseori chiar și ei înșiși daune simțitoare.

Dacă chestiunea realității și clarității bilanțului a devenit o chestiune ardeătoare, tot așa de urgent trebuie introdusă o reformă în redactarea rapoartelor anuale ale diferitelor societăți. Astăzi rapoartele acestea servesc de cele mai multe-ori drept decorație la bilanț. Am cetit sute, ba mii de rapoarte de acestea, fără a mă alege cu ceva. Un institut de bani spune, că reserva sa de efecte constă din 13 soiuri de hârtii de valoare; altul comunică acționarilor, că rezerva de efecte constă din efecte cu interese, dar află de prisos a aminti, dacă ele sunt efecte cotate la bursă ori nu. În unele rapoarte se relevează suma maximală a creditului la creditori și la debitori, în alte rapoarte se retac și lucrurile acestea; un institut raportează și despre activitatea filialei, altul nu amintesc despre aceasta nimic etc. Locul acestor rapoarte goale, de șablon, trebuie să-l ocupe niște rapoarte, cari să prezinte în adevăr starea averii și situația societății. Spre scopul acesta vor trebui indicate în raport cu toată preciziunea principiile conducătoare observate la compunerea bilanțului, având a se reproduce aceste principii conducătoare în fie-care raport, ca acționarii și creditorii fără de a fi nevoiți a consulta rapoartele anterioare, să poată aprecia bilanțul din însuși raportul, ce le stă înainte. Afară de aceasta va trebui să se explice în raport, pe înțelesul tuturor, fie-care poziție a bilanțului, arătând lămurit proveniența lor. În deosebi vor trebui specificate în raport *amortisările*; amortisirea din valoarea imobiiliilor însă poate fi arătată și numai în o singură sumă.

Mai am de a releva următoarele: cu ocaziunea ultimelor falimente s'a constatat, că la multe societăți relația filialelor față de centrală n'a fost precis indicată, nici în bilanț și nici în raport; ba au fost chiar casuri, că existența filialelor a fost preste tot retăcută. În modul acesta s'au putut ascunde o mulțime de neregularități, din care cauză este de lipsă, ca rapoartele institutelor, cari au filiale să se ocupe cu acestea

intr'un capitol special, arătând lămurit activitatea acestora și rezultatele realizate de ele.

Adunările generale, înțelegând aci adunările generale ordinare, au să observe anumite formalități și așa s'a exprimat din unele părți dorința, ca adunările generale să nu fie constrinse a se ține strict de normele legii, ci în special la aprobarea bilanțului și la votarea absoluturii adunarea generală să poată examina cu deamăruntul procedura direcțiunii și a comitetului de supraveghiere. Aceasta este după părerea mea o dorință nerealisabilă. Adunările generale nici când nu vor pute exercita o influință decizătoare pentru asanarea relor existente la societățile pe acțiuni; legislativa nici când nu va fi în stare a provoca o pulsațiune mai vie în adunarea generală și în sinul acționarilor, nici când nu va afla răsunet accentuarea faptului, că dâșii sunt obligați a participa la adunarea generală. Este nemeritat reproșul, că acționarii în urma absentării lor dela adunarea generală sunt înșiși cauza, că se trezesc adeseori cu surprinderi neplăcute. Să ne închipuim, că ce ar pute face acționarii, cari se ved în adunare generală față în față cu o majoritate bine organizată. Lărgirea drepturilor singuraticilor acționari încă nu ar duce la scop, din contra ar pute deveni în anumite cazuri periculoasă. Atunci când încă n'a existat un număr suficient de ziare și reviste, cari să se ocupe în detail cu afacerile societăților pe acțiuni, a avut sens, ca anumite chestiuni importante să se dezbătă cu deamăruntul și să se decidă în adunarea generală; astăzi însă lucrurile se discută și se decid de cele mai multe-ori înainte de adunarea generală și ambele partide știu din'ainte, că ce se va întâmpla în adunarea generală.

Prin urmare în loc de a ținti la reforma adunării generale, mai bine ar trebui urmărită reforma activității dezvoltată și a controlului exerciat de mandatar; aceasta este datorința fie-căruia și cel-ce crede că aceasta reformă este nerealisabilă, acela să renunțe la susținerea formei societăților pe acțiuni.

Măsurile guvernului în vederea lipsei de nutreț.

La o interpelație făcută prin deputatul contele Blasiu Bethlen, în chestia măsurilor ce guvernul a luat în contra lipsei de nutreț, ministrul agriculturii Tallian a răspuns următoarele:

Ministrul a expus în mod detaiat toate dispozițiile multiple ce guvernul a luat în scop ca lipsa de nutreț despre care *nu* să poate zice, că ar fi *generală*, să fie prevenită. Abstracție făcându-se dela oprirea exportului, care s'a dovedit foarte eficace și care va fi necesar a se menține până la primăvară, guvernul a ordonat o serie întreagă de normative de importanță în chestie. Stăpânirea nu va acorda ajutoare în număr, dar s'a îngrijit de *ocasi* pentru muncă abundente. Guvernul va căuta să forțeze casurile unde să se deo ocazie de lucru uvrierilor. Aceste lucrări sunt grupabile în două categorii, și anume într'una, unde ministrul comerțului este în situație a da lucrări în acord și alta la care însuși ministrul agriculturii va pute acorda în ramul resortului său lucrări de efectuat. Ministrul comerțului a îndrumat toate oficiile de stat să isprăvească fără amânare toate planurile și prospectele de cheltueli referitoare la toate acele zidiri, cari au fost proiectate a se executa abia în anul 1905.

În resortul său ministrul agriculturii somează în prima ordine toate societățile pentru regularea fluviilor,

ca lucrările de lipsă, cari au fost proiectate a se executa parte încă în 1904 parte în 1905, să le grupeze astfel, ca dacă se poate aceste lucrări să se înceapă toate încă în toamna aceasta.

Cât privesce dispozițiile, cari se refer la înlăturarea *scumpetei mijloacelor alimentare* s'a procedat astfel: în scopul vîndării alimentelor cu prețuri fixe, guvernul a grijit pentru anumite regiuni, ca populația acestei regiuni să fie pusă în direct contact cu piețele de vîndare, ca astfel aceste regiuni să nu mai poată fi exploatate prin o urcare a prețurilor.

În regiunile, cari sufer lipsuri eventual se vor înființa magazine, cari vor vinde articolii de alimentație cu prețurile la cari în timpuri normale sunt obicinuiți locuitorii regiunii.

Pe această cale are să se pună stavilă exploatării populațiunii sermane. Spre același scop ministrul a primit dela guvern plein pouvoir să cumpere *nutreț pentru vite*: fîn, paie vîratice, nutreț fortificant, porumb, lucernă și sîmînțe de trifoi. Toate aceste produse vor găsi aplicare parte pentru alimentare, parte ca material de semănat. Ministrul voiesce să plaseze, resp. a plasat deja, în țeară nutrețurile în modul următor: sî vor dirigia anume nutrețurile procurate în astfel de locuri, unde prețurile au fost urcate artificial. De altă parte aceste cantități se vor plasa acolo unde predominază lipsa de nutreț. Pentru a orienta economii în general, cum să poată folosi timpul încă disponibil mai bine, ministrul a lăsat să se tipărească broșuri sub titlul „Apărare contra lipsei de nutreț“. În aceste fascicule se spune ce poate cultiva încă economul în lunile Iunie și Iulie, ca eventual în Septembrie și Octombrie să recolteze încă nou nutreț. Ministrul agriculturii expune mai departe că a rugat pe colegul său dela comerț, să stabilească tarife reduse pe căile ferate în interesul transportului produselor din acele regiuni, cari au avut de notat recolte mai bune la acele locuri, cari au fost bîntuite de crîșă. De fapt ministrul comerțului a și redus tarifele referitoare încă la 23 Iunie. Dela ministrul de finanțe, oratorul spune, că a exoperat ca plusul rămășițelor dela fabricele de spirt agricole să fie vîndut agricultorilor dela sate. Mai departe a luat în primire dela ministerul c. și r. de războiu 12,000 măji metrice de țărițe spre distribuire.

Acțiunea dezvoltată de Asociațiunea centrală de credit în această direcție o sprijinește în toate privințele. Astfel s'a îngrijit d. p. ca micile asociațiuni să capete pe credit dela Centrală mașine pentru tăiatul paielor.

#

Societățile americane de asigurare.

În editura ziarului de specialitate „Oesterreichische Versicherungs Zeitung“ din Viena au apărut acum de curînd două broșuri, cari se ocupă în mod critic cu societățile americane de asigurare și în special cu „New-York“ și „The Mutual“.

În anul 1903, se spune în broșuri, „New-York“ a suferit o pierdere de 32³/₄ milioane cor. iar „Mutual“ 43 mil. la cursul efectelor. Pe lângă astea „Mutual“ încheie bilanțul anului 1903 cu un deficit de 15¹/₂ mil. cor.

Autorul broșurilor găsesce, că cauza acestor colosale pagube este pe deoparte a se căuta în împrumuturile acordate pe baza unor taxațiuni incorecte. S'a constatat anume, că din toate împrumuturile hipotecare ce s'au lichidat prin această societate 12% s'au acordat

pe baza unei prețurii cu totul false a obiectului. De altă parte dintre efectele societăților americane o prea mare parte este plasată în acții de întreprinderi, cari hârtii, îndeosebi în America, sunt expuse la fluctuațiuni de curs imprecaculabile.

Caracteristic este, că în bilanțurile „Americanelor“ nu se găsească rezerve pentru eventuale pierderi la curs, cari la o societate bine condusă nu-i permis să lipsească. Statutele societăților europene în cele mai multe cazuri prevăd crearea de rezerve de pierderi la curs, ba chiar în unele țări și legile normează crearea de astfel de rezerve de precauțiune. Că la „Mutual“ s'a putut întâmpla, ca să se plaseze o cantitate atât de mare în hârtii de speculație, pe când în Europa achirarea de acții la societățile de asigurare este direct oprită pentru plasarea rezervelor de prime, se explică numai prin următorul fapt: șase dintre funcționarii superiori ai societății „Mutual“ — așa constată raportul unui comisar guvernial exmis să facă inspecția numitului institut — sunt membrii în direcțiile și comitetele de supraveghiere la nu mai puțin decât 22 de întreprinderi pe acții, dela cari „Mutual“ a cumpărat aceste efecte problematice.

Cât privește reclamele și politica de afaceri a societăților americane, autorul broșurilor să pronunță astfel: reclamele „Americanelor“ nu sunt nici decum de natură a câștiga încrederea oamenilor, cari judecă calm și nu se lasă orbiți de un lustru exterior. Căci cine privește cu ochi critici prospectele societăților americane, va fi trebuit să observe, că aci pondul principal se pune totdeauna numai pe cifrele enorme cari se scot în relief. Cifrele singure însă, fie ele cât de uriașe, nu dovedesc prin nimic bonitatea și soliditatea unei afaceri. Dincontra tocmai extensiunea aceasta enormă a afacerilor peste toate țările pământului locuite de oameni, a trebuit să aibă de urmare, că dela conducerea centrală gestiunea să ajungă încontrolabilă. Politica „Americanelor“, care culminează într'acolo, că se fac alergări galopante după achiziții nouă le-a dus acolo, ca să dea la o parte ori-ce considerații cari se impun pentru o controlă a riscurilor. Mania de cuceriri de afaceri le face să speseze sume enorme, cari nu stau de loc în raport favorabil cu producțiunea afacerilor nouă. Urmarea sunt spese uriașe, procese nenumărate și experiențe fatale într'o regiune sau alta, de a cărei referințe speciale nu se ține cont.

Pentru justificarea speselor enorme, cari bat la ochi, societățile acestea susțin că prin asigurări multe nouă se câștigă riscuri proaspete și sănătoase. Consecuența ar fi prin urmare, că aceste achiziții ar da un profit din submortalitate. Teoretic această afirmare este corectă și indiscutabilă. Numai cât submortalitatea nu poate aduce nici un profit, când plusul cauzat prin ea este consumat întreg sau chiar întrecut prin speșele enorme ce se aruncă pentru achiziții.

Directorii acestor societăți sunt la tot cazul speculanți foarte isteți și cu mult spirit de întreprindere, dar ambiția lor exagerată de a face afaceri colosale, le răpesc vederea clară, care este absolut necesară pentru o conducere sănătoasă.

Despre metoda aceasta se pronunță și un diar englez de vază „The Saturday Review“, care spune un mare adevăr, când dice, că „reclamele americane, cari nu vorbesc decât de cifre enorme și de afaceri uriașe, nu pot face o bună impresie asupra cetitorului inteligent. Nicăiri nu se face în acelea amintire de *calitatea* afacerilor. Reclamele acestea — dice cu drept cuvânt diarul englez — asupra noastră nu pot avé efect decât acela, că ne vor întări în convingerea,

că asigurarea este un lucru bun. Dar această convingere ne va îndemna cu atât mai mult, ca să *mergem la o societate din patrie*, care puțin își bate capul, că este „uriașe“ sau este „mică“, ci caută să fie bine fondată, să se administreze efitin, și să-și satisfacă cliențela cât se poate mai bine“. #

Activitatea industrială în România.

Ancheta industrială întreprinsă de ministerul agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor în scopul de a da pe față situațiunea și condițiunile de existență ale organismului industrial din țeară a publicat încă din anul trecut în două volume rezultatele sale statistice. Acum a apărut al treilea volum cuprinzând expunerea tehnicei anchetei și analiza rezultatelor obținute, de D. L. Colescu, șeful serviciului statisticei generale de pe lângă susdișul minister.

Recensemântul general făcut cu ocaziunea acestei anchete a desvelit existența în România a 62.188 stabilimente industriale, adecă ateliere mari, mijlocfi și mici, în care munca omului servește la fabricarea produselor industriale. Personalul întrebuințat este de 169.198 oameni, adecă patroni, funcționari și lucrători.

Față cu populațiunea întreagă a țării, cifra de mai sus nu represintă decât 2·24% de locuitori, iar față cu numărul capilor de familie, populațiunea industrială dă o proporție de 13·3%.

Repartisarea proporțională a personalului din punctul de vedere al cetățeniei sau protecțiunei arată că Românii iau aproape trei sferturi, supușii străini represintă ceva mai mult de a deșea parte, iar ceilalți străini 15·9%.

Personalul activ întrebuințat în industrie, adecă personalul administrativ și tehnic (exclusiv întreprindătorii) și personalul lucrător de toate gradele și de amândouă sexele se urcă la cifra de 107.010 și se repartisează, după naționalitate, în 74·8% români, 14·7% supuși străini și 11·9% fără protecțiune.

După cum vedem, elementul românesc își păstrează preponderanța sa atât în personalul de patroni cât și în acela salariat, cam în aceeași proporție de trei sferturi din total. Supușii străini sunt mai numeroși în personalul salariat, pe când cei-lalți străini dețin într'un procent mai mare întreprinderile industriale ca patroni.

Situațiunea diferă sensibil când cercetăm în parte categoriile de industrie. Intre exploataorii așezămintelor din industria mare, România nu represintă de cât un procent de 53·9%, restul împărțindu-se între străini și anume: supuși străini cu 26·6% și străinii fără protecțiune cu 19·6%. Aceste cifre indică proporția în care stabilimentele industriale mari se găseșc în mâna străinilor.

În personalul lucrător însă, Românii recăștigă precăderea cu un procent de 77%, supușii străini scad la 17% și străinii fără protecțiune la 5·3%. Din întregul personal activ în industria mare, Românii sunt în proporție de 76·6%, supușii străini 17·8 și cei-lalți străini 5·6%. Mai este de notat că industria mare ocupă 23% din totalul persoanelor întrebuințate în industrie.

Mai numeroasă e, bine înțeles, populațiunea activă din industria mijlocie și mică. Avem a face aci cu un număr de 54.405 întreprinderi în care lucrează 105.031 persoane. Întreprinderile sunt în mare parte în mâna Românilor (71·4%); la totalul meseriașilor, supușii străini

nu contribuiesc de cât cu 10·7%, iar străinii fără protecție cu aproape 18%. In personalul lucrător, întrebunțat în această categorie, adică printre calfe și ucenici găsim 67·2% români și 32·8% străini; aceștia din urmă se subîmpart în 13·7 supuși străini și 19·1 străini fără protecție. Adăogăm încă că în această categorie s'a însumat și stabilimentele alipite la diferite instituțiuni publice: cazarme, școli, penitenciare, etc. In întregime personalul meseriașilor din țară se repartizează după naționalitate 69·4% români, 12·1% supuși străini și 18·5% străini fără protecție. Numărul persoanelor ocupate în industria mică și mijlocie reprezintă 62% din totalul populației industriale.

Ca industrii speciale mici au fost socotite 6,923 stabilimente, cuprinzând: morile mici, ferăstraiele (joagările) și pivele (dărstrele). Această ramură de producție se arată a fi aproape complet în stăpânirea Românilor, care iau 95·1% dintre exploatații sau întreprindătorii acestor stabilimente, restul de 4% aparține străinilor. De asemenea, marea majoritate a lucrătorilor întrebunțați în această categorie sunt români. Străinii nu contribuiesc de cât cu 6·8%. Industriile speciale mici reprezintă 10·5% din totalul populației industriale.

Situațiunea numerică a industriei extractive, cuprinzând minele de cărbuni, ocele de sare și puțurile de petrol, ne dovedește că Românii dau un însemnat contingent: 77% la cifra exploatațiilor celor 235 stabilimente ce au fost găsite ca existente. Elementul străin reprezintă aici 23% și se subdivide în 8·5% supuși străini și 14·5% străini fără protecție. Aceste 135 stabilimente întrebunțează un personal de 6,333 lucrători, compus în mare parte (81·5%) din Români.

La întreaga populațiune industrială, exploatațiunile extractive contribuiesc numai cu 4 la sută.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 21 Octobrie 1904.

Deși ne apropiem de timpul când cererile de bani sunt de regulă mai intensive și în cercurile financiare se așteaptă deja în timp apropiat scumpirea banilor, cu toate acestea medio n'a influențat aproape de loc situațiunea pieței interne de bani, căci cererile au fost nefsemnate și după medio și mai reduse. Etalonul cu toate acestea a rămas constant. Cambiile morilor s'au putut plasa pe lângă etalonul oficial numai la Banca de emisiune, pe când cambiile de bancă s'au discontat dela 4% în sus.

Ce privește piața internațională de bani în Berlin discontul privat s'a urcat la 3⁷/₈%, iar bani de și se puteau căpăta cu 4¹/₂%. In Londra dominează abundență de bani; discontul privat a fost 2¹/₄% — 2⁵/₈%, iar în Paris 1⁷/₈% — 2⁵/₈%.

DIN REUNIUNI.

Adunarea generală de toamnă a Comunității de avere dela Caransebeș s'a ținut în 30 Septembrie a. e. sub presidul lui Const. Burdia, noul president al comunității. Dintre decisiunile mai însemnate relevăm, că limba oficioasă în administrațiunea internă are să fie limba română, iar în corespondența cu oficiile de stat limba magiară. Împăduririlor s'a dat voce ca în acest an să strângă frunze de arbori

și iarbă de pe luncile nearândate cum și să-și pască vitele pe munți și în codri. Comunitatea a valorat dela ultima sesiune încoace mai multe complexuri de pădure în extensiune totală de peste 1739 jug. cat., cu K 100—112 de jug. Preliminarul comunității pentru an. viitor este stabilit cu K 289,457 la erogațiuni și cu K 394,835 la percepțiuni. Preliminarul „Fondului Caselor“ are la erog. K 4720 și la percep. K 4970. Stipendiile s'au ridicat la suma de K 10.000. S'a aprobat și statutul făcut de comitet pentru administrarea fondului de ajutorare în cas de morb al funcționarilor.

BIBLIOGRAFIE.

„Pénzügyi Compass“ 1904—1905 de Alfred Kormos, redactorul revistei „Magyar Pénzügy“, a apărut în zilele acestea în a 14 edițiune. Este un compendiu complet al tuturor întreprinderilor obligate la dare de seamă publică din țară, care pe 1200 pagini conține datele tuturor băncilor, casselor de păstrare, societăților de asigurare, întreprinderilor industriale, comerciale, de transport etc. anume: firma, anul fondării, numele membrilor din direcțiune, din comitetul de supraveghiere și al funcționarilor, bilanțul și contul profit și perdere ultim etc. etc. Compassul costă legat în pânză K 10.— și se poate comanda la administrațiunea revistei „Magyar Pénzügy“.

SUMAR.

Lipsă de interes față de școalele agricole. — Achitarea cecului înstrăinat de altul. — Anomalii în organizațiunea societăților pe acțiuni. — Măsurile guvernului în vederea lipsei de nutreț. — Societățile americane de asigurare. — Revista financiară: Situațiunea. — Din reuniuni: Adunarea generală de toamnă a Comunității de avere dela Caransebeș. — Bibliografie: „Pénzügyi Compass“ 1904—1905.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 19 Octobrie 1904.

Grâu de Bănat (nou)	per 50 kg. vinde . . .	10·30—10·60
„ „ Tisa (nou)	„ „ „ „ . . .	10·35—10·75
„ „ Pesta (nou)	„ „ „ „ . . .	10·30—10·65
„ „ Alba-reg. (nou)	„ „ „ „ . . .	10·30—10·60
„ „ Bacica (nou)	„ „ „ „ . . .	10·20—10·50
Secară (nouă)	„ „ „ „ . . .	7·55—7·75
Orz (nou)	„ „ „ „ . . .	7·25—7·55
Ovės	„ „ „ „ . . .	6·95—7·35
Porumb	„ „ „ „ . . .	7·35—7·50
Rapiță (nouă)	„ „ „ „ . . .	11·50—11·70
Untură de pore B.-Pesta	„ „ „ „ . . .	67·50
Slănină (elisă)	„ „ „ „ . . .	58·00—58·50

Bursa de București.

Cursul din 19 Octobrie 1904.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	100 ¹ / ₄
„ „ 1892 5%	„ „	101 ⁵ / ₈
„ „ 274 mil. 4%	„ „	91 ¹ / ₄
„ „ 1898 4%	„ „	89 ³ / ₈
Fonciare rurale 5%	„ „	101 ³ / ₄
„ „ 4%	„ „	92
Seris. fonc. urb. București 5%	„ „	91 ⁵ / ₈
„ „ Iași	„ „	87 ¹ / ₂

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 19 Octombrie 1904.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
	Datoria publică comună.		
5	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., 16% dare	100-05	100-50
5	" arg. Ian., Iulie. 16% "	99-95	100-50
4	Losuri d. a. 1854 à fl. 250— v. c. 20% "	—	—
5	" " 1860 à fl. 500— " 20% "	155-80	157—
5	" " 1860 à fl. 100— " 20% "	188—	188-50
—	" " 1864 à fl. 100— " 20% "	269—	270—
	Datoria publică austriacă.		
1	Renta austr. aur., scut. de dare	119-80	120—
4	" Cor.	100-10	100-25
3 1/2	" de invest.	91-50	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur., scut. de dare	119-25	119-70
4	" " Cor. " " "	98-15	98-40
3 1/2	" " " " " " " " "	89-45	89-25
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. " " "	212-50	212-50
4	" p. regul. Tisei sc. de dare	164-85	166—
4 1/2	Oblig. de regalii croat-slav. " " "	101-75	102-50
3	Impr. p. regul. Porților de fier " " "	83-40	83-75
4	Oblig. rurale croato-slavone " " "	—	99-50
4	" " ungare " " "	98-80	99—
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	282—	—
4	Obl. Soc. Temes-Bega	98-60	98—
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	105-40	—
2	" sêrbesci à 100 fr.	97-50	—
—	Oblig. " cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	131-50	—
—	Impr. bulgar 1889	111—	112—
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Inst. de Cred. fonc. austr.	100-50	—
3	" " " " " " " " " " " " "	319—	—
4	Banca austro-ungară 40% ani	100-50	100-50
4	" " " " " " " " " " " " "	—	101-20
4 1/2	Banca comer. ung. Pesta	101—	101-25
4 1/2	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	108-30	108—
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50% ani	100-50	101—
4	" " " I Casse de păstr. patriot., Pesta	98—	99—
4	Inst. de credit fonciar ungar	99-75	100—
3 1/2	" " " " " " " " " " " " "	99-80	100-10
4 1/2	Banca hipotecară ungară "	100-90	101—
4	" " " " " " " " " " " " "	101-90	99-25
4	" " " " " " " " " " " " "	279—	140—
3 0/0	Banca hip. ung. cu premii	—	109—
5	Albina, Sibiu	—	102-50
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	102-50
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	101-50
	Losuri.		
	Basilica, à fl. 5—	21-90	22-50
	Credit, à fl. 100—	490—	492—
	Clary, à fl. 40— v. c.	167—	—
	Buda, à fl. 40—	173—	175—
	Pálffy, à fl. 40—	173-50	170—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	56—	57—
	" " ungară, à fl. 5—	29-80	30-50
	Rudolf, à fl. 10—	70—	—
	Salm, à fl. 40— v. c.	233—	—
	Salzburg, à fl. 20—	81—	—
	St. Genois à fl. 40— v. c.	—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	541—	—
	Triest, à fl. 50—	300—	—
	"Jó sziv", à K. 4—	—	10-75
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-39	11-43
	" c. reg.	11-37	11-33
	Napoleon d'or (20 frci sau 8 fl. aur)	19-10	19-10
	20 Marce germ. aur	23-58	23-55
	Ruble rusești de hârtie per bucată	—	2-54 3/4
	Bilete germ. 100 M.	117-72	117-85
	" franc. 100 Fr.	—	95-55
	" ital. 100 Lire	95-40	95-40
	Ruble, bilete, 100	254-50	—
	Lei românesci, 100	—	95—

Prețul per bucată

„POPORUL“
instituit de credit și de economii în Lugos.

CONVOCARE.

Acțiunile din emisiunea a II-a a institutului nostru fiind deplin semnate, pe baza §. 6, 20, 30, 34 din statutele societății, domniile acționari sunt invitați la

adunare generală extraordinară
pe 10 Novembre a. c. st. n.

Ordinea de zi:

1. Ratificarea definitivă a înmulțirii capitalului.
2. Modificarea de lipsă a statutelor în urma înmulțirii capitalului social.
3. Eventuale propuneri.

Nr. 77. 1—1

Direcțiunea.

Practicant de bancă poate afla aplicare pe 10 luni la „SENTINELA“ în Satul-nou (Réva-Ujfal) în locul unui funcționar în concediu. Reflectanții, pe lângă comunicarea condițiilor, să se adreseze direcțiunii institutului până în 1 Novembre 1904. Nr. 76 (2—2)

„PATRIA“
cassă de economii, societate pe acții în Blaș.

CONCURS.

Se publică concurs pentru postul de contabil al doilea pe un an de probă. Salariul fundamental e de K 1600—. După definitivare îi compete și rețut de cuartir în suma de K 300— și tantiemă.

Reflectanții au să dovedească, că au calificațiune deplină, cunosc limbile română, germană și maghiară, și că au împlinit 22 ani și n'au trecut peste 35 ani, că sunt deplin sănătoși și că posed praxă.

Cererile trebuiesc înaintate până la 10 Novembre a. c., iar alesul va avé să-și ocupe funcțiunea în 1 Decembrie 1904.

Blaș, 12 Octombrie 1904.

Nr. 76 (2—2)

Direcțiunea.